

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Логістика кризових ситуацій»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Логістика

**за темою - Засади організації логістичного забезпечення кризових
ситуацій**

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол від
15.08.2022 № 1

Розробники: старший викладач циклової комісії економіки та управління,
к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Цимбалістова О.А.

Рецензенти:

1. Старший викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС, к.е.н., спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Харченко М.В.
2. Професор кафедри логістики НАУ, доктор економічних наук, професор, експерт Українського логістичного альянсу (УЛА) Смерічевська С.В.

План лекції:

1. Принципи організації логістичного забезпечення кризових ситуацій.
2. Співвідношення військової логістики, цивільної логістики і логістики кризових ситуацій.
3. Завдання логістичного менеджменту в ліквідації кризових ситуацій.

Рекомендована література:

Основна:

1. Закони України «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про державне оборонне замовлення», «Про основи національної безпеки України», «Про організацію оборонного планування».
2. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».
3. Барковець А.І., Шведун В.О. Антикризовий менеджмент у державному управлінні. Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Харків, 22-23 лютого 2017 р.). Х.: НУ ЦЗУ, 2017. С. 197.
4. Чуб І.А., Михайловська Ю.В., Новожилова М.В. Формалізація задачі ресурсного забезпечення ліквідації техногенної надзвичайної ситуації. Збірник наукових праць "Проблеми надзвичайних ситуацій". 2017. Вип. 25. С. 154-158.
5. Попов В.М., Чуб І.А., Гудак Р.В. Оцінка ефективності розподілу ресурсного забезпечення ліквідації надзвичайної ситуації. Збірник наукових праць "Проблеми надзвичайних ситуацій". 2017. Вип. 26. С. 108-112.
6. Крикавський Євген. Логістичне управління. Підручник. — Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2005. — 684 с.
7. Крикавський Є. Логістика. Основи теорії: Підручник — 2-е вид., доп. і переробл. — / Є. Крикавський. — Львів : НУ «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2006. — 456 с.
8. Крикавський Є. Логістика. Основи теорії: Підручник / Є. Крикавський. — Львів : НУ «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2004. — 416 с.
9. Чухрай Н.І. Логістичне обслуговування: Підручник / Н.І. Чухрай — Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006 — 284 с.
10. Якубовський О.П. Управління ризиками та кризами / Якубовський О.П., Пахомова Т.І., Драгомирецька Н.М // (опорний конспект дистанційного курсу навчальної дисципліни): Навчальний посібник. — К.: Центр дистанційного навчання НАДУ при Президентові України, 2005. — 68 с.
11. Чухрай Н. Логістичне обслуговування: Підручник. / Н. Чухрай. — Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. — 292 с.

12. Гаджинский А.М. Логистика. / А.М. Гаджинский. – М.: Маркетинг, 2000. – 375 с.
13. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії. / Є.В. Крикавський. – Л.: Національний університет «Львівська політехніка», Інтелект-Захід, 2004. – 416 с.
14. Белай С.В. Розроблення комплексного державного механізму протидії кризовим ситуаціям за масовою участю населення. Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Державне управління. Запоріжжя: Класич. приват. ун_т. 2013. № 3 (43). С. 57-61.
15. Сумець О.М. Логістика кризових ситуацій. Конспект лекцій. Освітньо-професійна програма «Логістика», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 073 Менеджмент. КЛК ХНУВС. 2020.

Додаткова:

16. Карпенко Г. П. Логістичні термінологічні студії в Україні / Г. П. Карпенко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка. – 2013. – № 14. – С. 191–196.
17. Яковлев А. І. Удосконалення методичних засад управління витратами на промислових підприємствах / А. І. Яковлев // Економіка. Фінанси. Право. – 2014. – № 7. – С. 17–19.
18. Сачинська Л. В. Управління логістичними витратами підприємства / Л. В. Сачинська // Маркетинг та логістика в системі менеджменту: тези доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 8–10 листопада 2012 р.). – 2012. – С. 382–383.
19. Окландер М. А. Логістика / М. А. Окландер. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 346 с.
20. Рета М. В. Логістичні витрати: визначення, класифікація та облік / М. В. Рета // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 155–158.
21. Помірко Н. М. Класифікація логістичних витрат у формуванні системи управління ними на промисловому підприємстві / Н. М. Помірко // Вісник НУ «Львівська політехніка». – 2010. – № 669. – С. 99–107.
22. Крикавський Є. Логістика та управління ланцюгами поставок: Навч. посібник / Є.Крикавський, О.Похильченко, М. Фертч. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 844 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

23. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2016 році. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/2017/2/22/2016.pdf>
24. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2017 році. URL:

[https://www.dsns.gov.ua/files/2018/1/26/Zvit%202017\(%D0%9A%D0%9C%D0%A3\).pdf](https://www.dsns.gov.ua/files/2018/1/26/Zvit%202017(%D0%9A%D0%9C%D0%A3).pdf)

25. Публічний звіт Голови ДСНС про результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2018 році. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/2019/1/18/321.pdf>

26. Дегтяр А.О., Белай С.В. Дослідження державних механізмів протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру в Україні: методологічний аспект. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електронне фахове видання, 2015. № 1. URL: http://el_zbirn_du.at.ua/2015_1/20.pdf

27. Белай С.В. Концепція стратегії соціально-економічної безпеки регіонів України. Державне будівництво. Х.: ХарПІ НАДУ. 2012. № 2. URL: www.kbuara.kharkov.ua

28. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/56.pdf.

29. Логістика кризових ситуацій. <http://edu.lp.edu.ua/moduli/lohistyka-kryzovykh-sytuatsii>.

30. Логістичний менеджмент в кризових ситуаціях. <http://vlp.com.ua/node/15595>

Текст лекції

1. Принципи організації логістичного забезпечення кризових ситуацій

Ліквідація кризових ситуацій вимагає системного використання логістики. То ж для організації логістичного забезпечення кризових ситуацій важливо знати відповідні принципи тобто першооснову, на якій і буде здійснено зазначене забезпечення.

Користуючись знаннями теорії логістики і етимологією кризових (надзвичайних) ситуацій можна виділити 10 основних принципів, які необхідно користуватися при організації логістичного забезпечення. Дані принципи перелічені в табл. 1. Позитивним моментом цієї таблиці є той, що в ній наведена і сутність реалізації вказаних принципів.

Таблиця 1

Принципи організації логістичного забезпечення кризових ситуацій доцільно окреслити переліком обов'язкових принципів

№ п/п	Найменування принципів	Сутність реалізації принципів
1	2	3
1.	Швидка допомога пораненим і хворим а також створення умов виживання всім постраждалим особам	Час є основним детермінантом успіху в рятуванні життя і здоров'я. Гарантування умов виживання всім постраждалим вказує, що можуть застосовуватись, в крайніх випадках, мінімальні, що дають змогу пережити, норми забезпечення.
2.	Нагромадження і охорона запасів	Перелік стандартних заходів, що постійно супроводжують кожен логістичну діяльність.

	засобів забезпечення	Запаси засобів забезпечення зосереджуються на підставі прогнозів. Охорона запасів має на меті запобігання їх неконтрольованої дистрибуції, а також крадіжки.
3.	Регламентация засобів забезпечення і логістичних послуг	Використовується в умовах їх дефіциту, що гарантує доставку засобів забезпечення і надання послуг всім постраждалим особам (або уповноваженим).
4.	Пріоритети доставок засобів забезпечення а також надання спеціалізованих і господарсько-побутових послуг	Встановлення таких пріоритетів є необхідністю в кризових ситуаціях, коли логістична допомога не може одночасно надаватися всім постраждалим особам, а тому терміновість надання логістичної допомоги окремим постраждалим особам (групі осіб) може бути різна.

Закінчення табл. 1

1	2	3
5.	Специфіка "логістичного продукту"	Трактується як підготовка доставок засобів забезпечення, а також організація надання логістичних послуг для постраждалого населення з врахуванням існуючих умов, спричинених розповсюдженими загрозами. Наприклад, під час повені виникає потреба пакування продовольчих продуктів у водонепроникні упаковки.
6.	Використання запасів (логістичних) місцевої інфраструктури	Пріоритет використання запасів (логістичних) місцевої інфраструктури в кризових ситуаціях, якими є місцеві склади забезпечення, ремонтні майстерні, транспортні фірми, гастрономічна і готельна база, а також різні об'єкти (напр. будівлі, які можуть бути використані до проживання евакуйованого населення).
7.	Логістична підтримка головними органами публічної адміністрації	Створює можливість обмежування величини власного логістичного потенціалу, який має бути підготовлений на час кризової ситуації. Логістична підтримка через головні органи має місце тільки тоді, коли виникає дефіцит власного забезпечення, а також потенціалу послуг.
8.	Логістична взаємодія з сусідами	Використання (традиційне) логістичного потенціалу сусідніх територій, районів, країн

		тощо, завдяки яким у короткому часі (згідно з принципом взаємності) можна організувати необхідну логістичну підтримку
9.	Використання особистих і речових свідчень	В реалізації логістичного забезпечення постраждалого населення в кризових ситуаціях мають основне значення, оскільки більшість реалізовуваних в їх рамках заходів (завдань) мають зв'язок з доставками засобів забезпечення і логістичними послугами.
10.	Принцип дієвості	Спосіб використання наявних сил і ресурсів (тобто логістичного потенціалу), що гарантує якнайкраще (справне) виконання завдання, та не вимагає верифікації економічною ефективністю.

Викладені принципи організації логістичного забезпечення кризових ситуацій є певним компромісом стратегічних і операційних рішень, прийнятих в теорії цивільної та військової логістики. У сучасних публікаціях військова логістика окреслена як комплексна діяльність, котра охоплює планування, приготування та гарантування матеріальної підтримки збройним силам з метою реалізації процесу навчання в період миру та процесу мобілізації і розвитку в період війни.

2. Співвідношення військової логістики, цивільної логістики і логістики кризових ситуацій

Співставляючи теоретичні засади військової логістики та цивільної логістики, можна спостерігати як подібні так і відмінні елементи. Відмінність елементів передусім стосується цілей та предмету їх реалізації, водночас стратегічне забезпечення досягнення цілей за своєю сутністю єдине – максимальна інтеграція логістичних дій, та елімінування локальних цільових конфліктів. Означене концепуально вплинуло на формування змісту аналітичних елементів теорії логістики кризових ситуацій (див. табл. 2).

Таблиця 2

Співвідношення військової логістики, цивільної логістики і логістики кризових ситуацій

Характеристичні моменти	Військова логістика	Цивільна логістика	Логістика кризових ситуацій
1	2	3	4

1. Місія	Ідентифікація причин існування найважливіших корисностей та сфери діяльності – оптимізація просторово-часової трансформації поточних процесів		
2. Концепція	Системне та справне по можливості ефективне, функціонування логістичного забезпечення збройних сил	Системність, справність, корисність та ефективність логістичних дій, процесів, сфер діяльності, організації, їх мереж та ланцюгів	Системне, справне, ефективне функціонування логістичного забезпечення структур кризового реагування
3. Цілі та критерії	Гарантування високої дієвості логістичного забезпечення військ місце та час реалізації – повна відповідальність)	Здобуття конкурентних переваг у витратах, якості, доданої вартості	Гарантування умов виживання всім постраждалим (місце та час реалізації)
4. Стратегічні пріоритети	Концентрація логістичних дій на військах, що виконують головне завдання	Високі стандарти обслуговування клієнта	Лімітація а також регламентація доставок послуг
5. Стратегічні рішення	Інтеграція логістичних дій, процесів, сфер діяльності, суб'єктів	Інтеграція логістичних дій, процесів, сфер діяльності, суб'єктів	Інтеграція логістичних дій, процесів, сфер діяльності, суб'єктів
6. Об'єкти логістичного обслуговування	Війська, котрі виконують завдання	Всі клієнти	Всі потерпілі
7. Рівень логістичного обслуговування	Повне задоволення потреб	Задоволення потреб клієнтів згідно стандарту чи умов угоди	Повне задоволення мінімально допустимого обсягу (елементарних) потреб потерпілих

3. Завдання логістичного менеджменту в ліквідації кризових ситуацій

Справне та ефективне функціонування логістики кризових ситуацій цілком залежить від змісту та повноти реалізації завдань логістичного менеджменту згідно фаз запобігання, підготовки, реагування та відновлення. У табл. 3 структуровано подано примірний склад завдань логістичного менеджменту у кризових ситуаціях.

Зміст та завдання логістичного менеджменту в кризових ситуаціях

Фаза кризового менеджменту	Завдання логістичного менеджменту
ФАЗА ЗАПОБІГАННЯ	Прогнозування логістичної ситуації, в т.ч. медичної
	Визначення джерел забезпечення та послуг
	Складання балансу логістичних запасів
ФАЗА ПІДГОТОВКИ	Верифікація і планування логістичних завдань
	Створення організаційних і технічних умов для реалізації функції логістичного менеджменту
	Створення умов для реалізації логістичних завдань
	Підготовка і вдосконалення виконавців логістичних завдань

Закінчення табл. 3

ФАЗА РЕАГУВАННЯ	Організація меддопомоги для потерпілих осіб
	Організація доставок забезпечення для постраждалого населення
	Організація евакуації потерпілих людей і майна із зон загроз
	Організація господарсько-побутових і спеціалізованих послуг для потерпілого населення
	Організація тимчасових місць проживання
	Організація санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів в зонах загрози і тимчасових місцях проживання
	Організація психологічної допомоги
	Організація рятування і евакуації тварин із зон загрози
	Організація опіки а також ветеринарної допомоги для тварин
ФАЗА ВІДБУДОВИ	Участь логістичних спеціалістів в оцінюванні шкоди і збитків
	Введення в дію програм індивідуальної і збірної допомоги для потерпілих осіб
	Участь у відтворенні публічних послуг, в т.ч. забезпечення в медіа засобами
	Організація відтворення логістичних запасів

Великі трагедії, стихійні лиха, такі як землетруси на Гаїті, в Японії,

спричинили важкі наслідки для всієї економіки країни, а тому з акцентували увагу на світовому потенціалі щодо їх подолання. Стало зрозуміло, що гуманітарна допомога є моральним обов'язком та найважливішим вираженням солідарності світової спільноти з потерпілими. Але це створює великі проблеми для логістики щодо того, щоб відповідна допомога у найбільш справний та ефективний спосіб була доставлена у найкоротший час в необхідне місце, тобто власне логістика є однією з найбільших перешкод у реалізації гуманітарної допомоги, а звідси і поява терміну «гуманітарна логістика».

Сутність гуманітарної логістики має особливу сторону, оскільки її учасниками є передусім люди з «крові та кісток», а не машини, позбавлені психіки. Тим власне збагачена логістика кризових ситуацій, що викликало сучасне дефінування гуманітарної логістики.